

Umění, láska, vášně a zrada...
Camille Claudelová a Auguste Rodin

PAŘÍŽSKÝ POLIBEK

Maggie
Ritchieová

Maggie Ritchieová
PAŘÍŽSKÝ POLIBEK

Maggie Ritchieová

PAŘÍŽSKÝ POLIBEK

Přeložila

Blanka H. Petáková

Copyright © Maggie Ritchie 2015
Translation © Blanka H. Petáková, 2016
Czech edition © Metafora, 2016

All rights reserved

ISBN 978-80-7359-679-8 (pdf)

*Věnováno
Michaelovi a Adamovi*

KAPITOLA 1

JIŽNÍ FRANCIE

Září 1929

Čtyřicet let jsem po Camille pátrala, a teď jsem se hrozila, koho najdu. Vždycky jsem věřila, že se znovu setkáme, ale nikdy mě nenapadlo, že to bude takhle.

Vlak mě vezl Francií za dávnou přítelkyní a v hlavě mi vířily vzpomínky na naši společnou minulost.

Chtěly jsme se stát velkými umělkyněmi a žít jenom pro umění a lásku. Usmála jsem se na svůj odraz v okénku, za nímž v pozdním létě ubíhaly pšeničné lány. Byly jsme tenkrát tak mladé! Vůbec jsme netušily, co nás čeká. Mé sny už dávno zatlačilo do pozadí mateřství a láska se stala věcí stejně běžnou a uklidňující jako přikrývky na manželské posteli. Zalétla jsem pohledem ke svému manželovi. Usmál se na mě, pak sklonil hlavu zpět k novinám a já se znovu zahleděla z okna a vrátila se ke vzpomínkám.

Camille. Najít alespoň malou stopu trvalo léta. Až před několika měsíci přišel dopis psaný její rukou. Ne, nebyla nemocná, jak mi tvrdili. Byla zavřená v blázinci. Pevně jsem stiskla víčka, abych neviděla svůj odraz ve skle. Ach, Camille, ani v nejstrašnějším snu by tě nenapadlo, jaký osud tě čeká.

Vlak zpomalil a za oknem se objevil nápis Montfavet. V rukou jsem tiskla rukavice a sledovala, jak zřízenec vynáší naše kufrы z vlaku. Za pár hodin ji uvidím. Najednou jsem pocítila nechuť z kupé vystoupit. Manžel ke mně natáhl ruku a já ji přijala. Byla jsem moc ráda, že nedal jinak a jel se mnou.

Dorazili jsme do hotelu, jenom se umyli a něco snědli. Ale káva se mi zdála trpká a z omelety, kterou nám přines-

li do pokoje, jsem nedokázala polknout ani sousto. Můj muž požádal portýra, aby nám objednal vůz s řidičem, a za chvíli už jsme přijížděli k přísné budově ústavu Montdevergues, která stála na větrném kopci nad vesnicí Montfavet.

Stála jsem před vstupní branou a snažila se nevnímat zdi, které se nade mnou tyčily. Prudké poryvy větru se mi opíraly do klobouku, jako by ho chtěly strhnout a mrštit jím do údolí. Na oloveném nebi plachtil jestřáb a byl tak blízko, že jsem viděla rozčepýřené konce jeho křídel. Sáhla jsem do kapsy pro dopis, který mě dovedl až sem, na tohle osamělé místo. Byl celý pomačkaný a Camillino písmo rozmazaly na několika místech mé slzy. Opřela jsem se vlhkým čelem o mřížoví. Co mě asi čeká? Camille byla za těmihle zdmi zavřená patnáct let. Patnáct let! Zdvihl se mi žaludek a rukou jsem obemkla železnou tyč.

„Jsi v pořádku, Jessie?“ zavolal na mě z vozu manžel.

Otočila jsem se k němu a gestem naznačila, aby zůstal, kde je. Ale už otevíral dveře a vystupoval. Když mi položil ruku kolem ramen, zabořila jsem obličej do bezpečí známého tepla.

„Nemůžeš tam jít sama. Půjdu s tebou,“ prohlásil.

Zavrtěla jsem hlavou. „Ne. Rozešly jsme se s takovou hořkostí, že se s ní musím setkat sama.“

Stisk jeho ruky na mém rameni zesílil. „Nevíš, co tě čeká. Už jsem ti říkal, že místa, jako je tohle, dokážou člověka pořádně rozrušit.“

Nevolnost, kterou jsem cítila před chvílí, ustoupila. V bičujícím větru jsem k němu otočila obličej a klidně pronesla: „Camille musela snášet tuhle hrůzu spoustu let. Já tady strávím jenom pár hodin.“ Pohladila jsem ho po klopě kabátu. Takové drobné gesto milující manželky. Znali jsme se většinu života. Proběhla mnou vlna něhy a políbila jsem ho na ústa.

„Děkuju, že jsi se mnou dojel až sem. Ale dál už musím sama. Budu v pořádku. Jsem její přítelkyně a musím jí pomoci. Camille sem nepatří. Četl jsi její dopis. Musím pro ni něco udělat.“

„Když myslíš, Jess,“ odpověděl a vykročil k vozu. Než nastoupil, zastavil se a dodal: „Ale buď opatrná. Víš, jak byla vždycky nevypočitatelná. Teď, když je nemocná, to bude

ještě horší. Vůbec si nejsem jistý, že sem nepatří.“ Projela mnou vlna vzdoru a cítila jsem, jak mi rudne krk. Věděl, co pro mě Camille znamenala. Zhluboka jsem se nadechla a pokusila se ovládnout.

Vítr mě švihl pramenem uvolněných vlasů do tváře. Musela jsem křičet, aby mě slyšel. „Nikdy jsi ji neměl rád.“

„Ne, to jsem neměl.“ Chvilí se na mě upřeně díval. „Sama dobře víš proč. Camille Claudelová si tvé přátelství nezasloužila. Nikdo z nich si ho nezasloužil.“ Pak zabouchl dvířka.

Došla jsem k vozu a on stáhl okénko. Vztek mě už skoro přešel. Vždyť se mě jenom snaží chránit. Tak, jak to dělal odjakživa. Pohladila jsem ho po tváři. „Miláčku, copak jí nedokážeš odpustit? Ani po všech těch letech? Já jsem to udělala.“

„Ne, je mi líto, nedokážu. Nedokážu jí odpustit, co ti udělala. Co ti udělali oni všichni. A vůbec! Tohle přehrabování v minulosti nemám rád. Nemůže z toho vzejít nic dobrého.“

Řekl něco řidiči a vůz vzápětí vyrazil za skřípotu kol a zdvihl oblaka prachu. Když zmizel za zatačkou, přitáhla jsem si plášť těsněji ke krku a zazvonila. Přišla chvíle, kdy se konečně setkám s Camille.

Zavedli mě do malé zatuchlé návštěvní místnosti přecpané nábytkem nejružnějšího druhu. Posadila jsem se na prosezené křeslo a čekala. V nastalém tichu se mi v hlavě vybavily zvuky z minulosti: bzukot a ruch kavárny, hlas subrety zpívající známou píseň, Camillin smích u mého ucha a mužská ruka, která pod stolem tiskne moji dlaň. Vysokým oknem dopadal dovnitř snopec světla, rozléval se mi na klíně a přenesl mě na okamžik zpět do pařížského ateliéru, kde ve slunečních paprscích líně víří zrnka prachu. Dvě mladé ženy se sklánějí nad prací, ruce špinavé od vlhké hlíny. Stáhla jsem si rukavice a zahleděla se na dlaně. Byly poznamenané stářím a sukovitě klouby v chladné místnosti nepříjemně trnuly.

Ozvalo se zakašlání. Polekaně jsem vzhlédla. Ve dveřích stála nějaká postava. Světlo měla za zády a nedokázala jsem rozeznat víc než nahrbenou siluetu staré ženy. Až když popošla ke mně, spatřila jsem její rysy lépe – prázdné oči

a čárku úst staženou do výrazu zoufalství a beznaděje. Na řídkých bílých vlasech seděl zdeformovaný klobouk, který by za jiných okolností působil komicky. Na sobě měla plášť a pod ním vykukovala dlouhá špinavá sukně, jaké se nosily před válkou. S úlevou jsem se usmála. Očividně přivedli jinou pacientku. Camille je o něco mladší než já, kdežto téhle musí být k osmdesáti. Už jsem se chystala, že to ošetřovatelce, která stála kousek za pacientkou, povím, ale v tu chvíli se stařena došourala až ke mně a zdvihla obličej, aby se mi podívala do očí. Změnila se. Tak strašně, smutně a zoufale, že bych ji nepoznala nebýt očí temně modrých jako noční obloha nad Paříží.

Zpustošená ústa se otevřela a vyšlo z nich jakési zamumlání, kterému jsem nerozuměla. Má francouzština, kdysi jazyk mých snů, během dlouhých let velmi zrezivěla.

„Promiň, cos to povídala?“

Podrážděně mlaskla a přistoupila blíž. Ke své hanbě musím přiznat, že jsem bezděky couvla.

„Co jsi zač? A co chceš?“ zasípěla. Kdysi tak nádherné oči se přivřely do úzkých čárek a Camille mi plivla k nohám. „To on tě poslal, co? Ten zkurvysyn! Vím, co jsi zač. Patříš k Rodinovým špehům. Ale mne neoblafneš, *moi que je suis* Camille Claudelová.“ Udeřila se pěstí do prsou a potom si založila ruku v bok gestem tak známým, že se mi chtělo plakat.

Napřáhla jsem paži, jako bych ji prosila, aby se ke mně vrátila. „Camille, to jsem já, Jessie. Copak si na mě nepamatuješ? Na mě a na ateliér v Paříži?“

Zamračila se a já v jejím podmračeném pohledu znovu zahlédla zákmit mladé Camille, kterou jsem znala před více než čtyřiceti lety.

„Ty nemůžeš být Jessie. Jessie je krásná. Pleť má hebkou jako broskev a vlasy bronzové. Jako by se v nich odrážel oheň z kovářské výhně. Ty nejsi moje Jessie...“ Camille na mě namířila prstem, ale najednou její pozornost upoutala vlastní ruka a o mě ztratila zájem. Chvíli si ji prohlížela, jako by k ní staré pokroucené prsty vůbec nepatřily. Když ke mně znovu zdvihla hlavu, oči měla zalité slzami. „Promiňte, *madame*, někdy jsem trochu zmatená.“ Založila si ruce na prsou. „Jak jste říkala, že se jmenujete?“

Hrdlo se mi stáhlo, a než jsem promluvila, musela jsem si odkašlat. „Jsem Jessie. Znávala jsi mě jako Jessie Lipscombovou. Psala jsem ti v dopise, že za tebou přijedu. Vzpomínáš si na mě?“

Zamračila se. „Kdysi jsem znávala jistou Jessie. Byla to dívka z Anglie. Má dobrá přítelkyně. Nejlepší přítelkyně! Ale ztratila jsem ji. Pohádaly jsme se a já jsem o ni přišla. Co se s ní asi stalo? Kéž by tady teď byla! Cítím se tak opuštěná. Ach, Bože, už dlouho jsem tak opuštěná.“ Schovala obličej do dlaní a rozplakala se.

Dvěma kroky jsem k ní došla a vzala její ruce do svých. Vždycky byly plné mozolů, škrábanců a jizev, ale dnes byly měkké a jemné s kostmi křehkými jako u malého ptáčka. Objala jsem ji kolem ramen. Cítila jsem, jak je hubená. Jako bych objímala ducha.

„Jen klid, jen klid, má milá,“ šeptala jsem. Přesně takhle jsem ji konejšila už kdysi, před mnoha lety. Ta vzpomínka jí konečně otevřela paměť. Jako slepec se začala dotýkat mého obličeje a ohledávala mé rysy, jak nás to učil Rodin.

„Jessie Lipscombová z Peterborough. Jsi to opravdu ty! *Ma petite anglaise*.“ Prsty potaženými kůží, která se podobala pergamenu, mě pohladila po tváři. Rána v mém srdci, která bolela celé ty roky, se konečně začala zacelovat.

Položila si ruku na ústa, oči doširoka otevřené. „Ale Jessie, co se to s tebou stalo? Proč vypadáš tak strašně?“

S úlevou jsem se zasmála. Tohle znělo mnohem víc jako Camille, kterou jsem si pamatovala. „Co se to se mnou stalo? Uběhlo pětadvacet let, to je celé.“

Položila mi hlavu na rameno a povzdechla si: „Nemůžu uvěřit, že jsi to opravdu ty.“

„A já, že jsi to ty.“ Přivinula jsem si ji blíž a stály jsme spolu bez hnutí ve slunečních paprscích.

Když promluvila, zněl její hlas jako hlásek ospalého dítěte, které za okamžik upadne do dřímoty. „Tolik let jsem tady zavřená. Dokážu před tou noční můrou utéct jenom tak, že se vracím do minulosti. Když už to nemůžu vydržet, zavřu oči a ocitnu se znovu v Paříži.“ Zdvihla hlavu a zahleděla se na mě. „Jessie, pamatuješ si, jak jsme se poprvé setkaly?“

„Jistě, má milá. Jako by to bylo včera.“

Ale místo vzpomínky na setkání s Camille se mi vybavila jiná: na první setkání s Rodinem. Střežila jsem ji dlouhé roky, vracela se k ní ve vzácných okamžicích samoty a laskala se s ní, jako se lakomec laská s valounem zlata.

KAPITOLA 2

PAŘÍŽ

Červen 1884

Bylo to mé první léto v Paříži. Společně s Camille jsme pracovaly v ateliéru a vzpomínám si, že modelka nedokázala posedět v klidu a neustále se ošívala.

Camille máchla směrem k děvčeti sochařským dlátem. „Marie-Thérèse! *Tu m'embêtes!* Co to s tebou je? Potřebuješ snad čurat?“

Modelka trucovitě našpulila rty, ale zaujala žádanou pózu a Camille se znovu sklonila k hlíně. Jako vždy se okamžitě ponořila do práce, zatímco mně to chvíli trvalo. Probírala jsem se nástroji a pohnula otočným stolem.

„Jessie,“ vzdychla si Camille. „Jsi jako pes, který se točí dokolečka za vlastním ocasem, aby se co nejpohodlněji uvelebil v pelechu.“

Vlasy jsem si stáhla pruhem látky do uzlu, rozbalila balík hlíny a položila ruce na chladnou, vlhkou masu. Zadívala jsem se na Camille. Zнала jsem ji teprve několik týdnů, ale už jsme se staly dobrými přítelkyněmi. Nikdy jsem nepotkala nikoho jako ona. Studovala jsem tvar její hlavy, sledovala, jak se prsty dotýká hlíny, hněte ji a mačká a přitom se mračí. Modelku, kterou jsem měla před očima, jsem nechala být a spontánně jsem začala tvarovat obrysy Camillina obličeje. Jak ze surové hlíny vystupovaly pod mýma rukama její rysy, narůstalo ve mně vzrušení. Tohle bylo to nejlepší, co jsem zatím vytvořila. Podoba byla přesná, proporce správné. Práce nás pohltila a čas ubíhal. Do ticha ateliéru se ozýval jenom tikot hodin a tu a tam zašustění našich sukní, když jsme popošly kolem pracovního stolu.

Vykročila jsem do rohu místnosti, abych našla špachtli

na jemnější práci. V tu chvíli jsem zaslechla, že se odhrnul závěs, který odděloval prostor, v němž se pracovalo s hlínou, a chránil nás před prachem z té části ateliéru, kde se zpracovával mramor. Otočila jsem se a spatřila muže přibližně ve věku mého otce. Nebyl vysoký, ale měl mohutný hrudník a působil impozantním dojmem. Vlasý měl ostříhané po vojensku nakrátko, *en brosse*, a tvář porostlou dlouhým divokým plnovousem. Oblek měl zaprášený a vestu umazanou od hlíny. V ruce držel ebenovou vycházkovou hůl se stříbrnou rukojetí a při chůzi ji kladl daleko před sebe jako divadelní impresário. Stála jsem mimo jeho zorné pole, zřejmě o mně vůbec nevěděl. Zaměřil se na Camille a vztáhl k ní ruce v šedých kozinkových rukavicích jako prosebník.

„Camille, *ma chère*...” Camille sebou trhla, jako by se probrala ze sna, a varovně kývla směrem ke mně. Tak neznatelně, že bych to přehlédla, kdybych se pozorně nedívala. Muž nechal klesnout ruce k tělu a já vystoupila ze stínu.

„*Monsieur Rodin*,” promluvila Camille, „dovolte, abych vám představila Jessie Lipscombovou, vaši novou žačku.“

Tak tohle je velký Rodin, kvůli kterému jsem přijela do Paříže. Už jsem se téměř vzdala naděje, že se s ním setkám – dny v ateliéru mýjely, a on nepřicházel. Pozorně jsem si ho prohlížela. V té době ještě nebyl veřejnosti příliš známý, ale v uměleckých kruzích už mělo jeho jméno zvuk talentovaného sochaře, který boří zažitá pravidla. Můj londýnský učitel Alphonse Legros mi mnohokrát opakoval, že Rodin, jeho bývalý žák, je výjimečný génius.

„Auguste vás zbaví té anglické *politesse*, která svazuje vaše dílo jako korzet,” říkával.

Legros byl zvyklý mluvit velmi otevřeně, ale když se setkal s mým otcem, trochu se krotil. Bylo to velké štěstí, protože otce nakonec přemluvil, aby mi dovolil odjet do Paříže a studovat u Rodina. Papá byl zpočátku proti. Znal příběhy o ženách, které zničili umělci špatné pověsti, a stejně jako všichni četl román *Trilby* od George du Mauriera a viděl *La Bohème*. Ale Legros jej ujistil, že budu-li bydlet v rodině Camille Claudelové, jedné z nejslibnějších Rodinových žaček, bude o mě dobře postaráno, protože je to rodina s dobrou pověstí, *haute bourgeoisie*. A když se otec stále stavěl

k jeho argumentům skepticky, zaútočil Legros na otcovskou pýchu.

„Školy pro dívky a ženy tady v jižním Kensingtonu už dávno nemají vaší dceři co dát. Jejich omezující pravidla pro ztvárňování skutečného života jsou směšná a absurdní. Vaše dcera se tady dusí, pane Lipscombe. Jessie je umělkyně. Potřebuje se nadechnout a učit se tomu nejlepšímu od nejlepších. Musí jet do Paříže, jinak bude zoufalá a nešťastná.“

To rozhodlo. Papá by neunesl, kdyby musel přihlížet tomu, jak jeho jediné milované dítě propadá smutku a beznaději.

„Jessie, pokud chceš opravdu odjet, tak můžeš,“ přivolil nakonec a smál se, když jsem se mu vrhla do náruče. „Maminka se na mě bude strašně zlobit, ale i ona se dá nakonec obměkčit. Oba víme, že jsi rozumné děvče, a věříme ti.“

O několik měsíců později jsem vystupovala z vlaku na Gare du Nord, abych začala nový život v Paříži.

Legros mluvil o Rodinovi jako o vášnivém muži a já jsem teď, při našem prvním setkání, měla možnost se přesvědčit, že tomu tak skutečně je a že Rodin patří k tomu druhu mužů, k němuž jsou ženy přitahovány jako můry k lampě. Vzduch v ateliéru jiskřil energií, kterou vyzařoval. Modelka na druhé straně místnosti pohodila vlasy a svůdně se prohnula v zádech jako kočka dychtící po pozornosti. Nahé bradavky jí ztvrdly a vztyčily se ke stropu. Všimla jsem si, že k nim Rodin sklouzl očima.

Camille trhla hlavou a vyštěkla: „Marie-Thérèse, končíme! Obleč se a jdi. Myslíš, že mám peněz na rozhazování?“

Modelka se líně usmála a pomalu prošla kolem Rodina. Špinavý župan táhla za sebou po zemi a nijak se neobtěžovala zakrýt nahý, natrásající se zadek. Než vklouzla za plenu, věnovala mu poslední žhavý pohled. Camille utrousila něco jako *Salope!* a obrátila se k Rodinovi a ke mně.

„*Maître*,“ vyhrkla jsem. Jak vzrušující bylo to slovo použít! „Mistře, jsem tak šťastná, že mohu být vaší žačkou.“

Rodin sklonil hlavu nad mou ruku a nechal ji klesnout po francouzském způsobu, který mě stále poněkud vyváděl z míry kombinací intimity a přezíravosti. Pohladil si vous

a prohlížel si mě. Jeho oči v sobě měly zářivou modř ledovce, ale když si sundal silné brýle, aby si je vyčistil, mžoural jako krtek, který právě vylezl na světlo.

„*Mademoiselle* Lipscombová, bude mi potěšením vás učit. Alphonse pěl v dopisech samou chválu na váš talent.“ Usmál se a já měla pocit, že se vyhřívám v paprscích jeho pozornosti. Pak si zamnul ruce a přešel k mému stolu. Bylo zvláštní, že si zatím nesundal rukavice. „Podívám se na vaši práci. Tuhle bustu jste dělala vy?“

„Teprve jsem na ní začala pracovat, *Maître*,“ šeptla jsem poplašeně.

„Dobrá. Rád hodnotím práci v počátku, než nabere špatný směr.“ Kroužil kolem stolu a zkoumal hlavu ze všech úhlů a stran. Pak se zastavil a zavřel oči. Jako slepec položil jemně ruce na povrch hlíny a dotýkal se kontur, jako by hladil milenku. Cítila jsem se jako host, který vstoupil v cizím domě do cizí ložnice. Střelila jsem pohledem ke Camille. Stála jako přimražená s ústy otevřenými a s tvářemi zalitými ruměncem. Rodin spustil ruce a ustoupil dozadu. Kouzlo okamžiku se rozplynulo. Opřel se o hůl, jako by zvažoval, co podotknout. V očekávání jsem zatajila dech.

Bouchl holí o dřevěnou podlahu. Místností třeskla rána. Polekaně jsem nadskočila.

„Je to technicky zdařilá práce, ale...“

Obrnila jsem se a čekala, co přijde.

„... ale je mrtvá.“

Zalapala jsem po dechu. Na okamžik se mi zdálo, že snad omdlím.

Rodin obcházel okolo busty a ukazoval na ni holí. Ještě před chvílí jsem na ni byla tak pyšná, ale teď jsem sama viděla, že postrádá vnitřní obsah. „To bych se mohl stejně dobře koukat na *fotografii mademoiselle* Claudelové.“

Slovo *fotografie* vyslovil, jako by to byla nějaká urážka. Fotografování bylo v té době teprve v plenkách, ale přesto se mnoho umělců obávalo, že bude znamenat konec sochařství. Usoudila jsem, že bude lepší, když pomlčím, že mi můj přítel William ukázal, jak zacházet s fotoaparátem a že jsem začala experimentovat s odrazem světla a s nasvícením.

Rodin byl očividně ve svém živlu. „Zachytila jste sice

věrně Camillinu podobu, ale tím, že jste to udělala, jste ji zabila. Jako byste jí vrazila do srdce jehlici. Je jako motýl v prosklené vitríně. Krásná, ale mrtvá.“

Na důraz svých slov po každé větě udeřil holí do podlahy. Vždycky jsem sebou trhla.

„Kde je její energie?“

Bum.

„Kde je její duše?“

Bum.

„Umělec stojí před světem nahý. Co cítíte, když se podíváte na svou přítelkyni? Obdiv? Žárlivost? Touhu? Nenávisť? Nic z toho ve vašem díle nevidím. Je to jen technicky zdařilý kus. Techniku nijak neodsuzuju, ale ta vám neumožní vyniknout. Vy, *mademoiselle* Lipscombová, musíte tvořit jak svým nitrem, tak hlavou. Jedině tak se z vás stane skutečná umělkyně.“

Měl samozřejmě pravdu, dnes to vím, ale tehdy na mě jeho slova dopadala jako žhavé uhlíky ze soptícího Vesuvu. Nebyla jsem zvyklá, aby někdo takhle kriticky rozebíral mou práci. Učitelé v jižním Kensingtonu byli z mých děl vždycky nadšení a prohlašovali, že tvořím jako muž, což byla nejvyšší pocta, které se mohla žena-umělkyně dočkat. Jeho kritika se mě bolestně dotýkala. O to víc, že tady byla Camille, která stála tiše vedle mě. Podívala jsem se na ni. Zhlédla jsem snad stín úšklebku? Zatařala jsem pěsti, až se mi nehty zaryly do dlaní, a pomyslela si, že kvůli tomuhle jsem přece tady: abych se učila. Mé pocity se mi očividně zrcadlily v obličejí, protože Rodin zmírnil tón a položil mi zlehka ruku na rameno. Ke svému zděšení jsem cítila, že se mi oči zalévají slzami. Zoufale jsem se snažila zatlačit je mrkáním zpátky.

Rodin mi sjel rukou po paži a stiskl ji. „Tohle všechno bych neříkal, kdybych si nemyslel, že nemáte skutečný talent. Proč bych plýtval dechem? Jste jedna z mála, která v sobě má potenciál uspět v této kruté hře. Legros měl pravdu!“

Mraky se rozestoupily a já se usmála přes závoj slz. „*Merci, mon Maître.*“

Také se usmál a poklepal mě po rameni. „Teď se pozorně dívejte. Ukážu vám, jak vylepšíme tuhle mrtvou věc

a proměníme ji ve skutečnou bytost plnou života. Bytost, které plane v nitru oheň.“

Stáhl si rukavice. Ukázaly se zjizvené mozolnaté ruce dělníka a mě napadlo, že to je možná důvod, proč je ukrývá – že se za ně stydí. Většina sochařů, které jsem znala, byla na své poznamenané ruce pyšná, ale jen málo z nich se pracovalo na vrchol z chudé periferie jako Rodin. Za okamžik jsem už byla jeho způsobem práce zaujatá natolik, že mě přestalo zajímat, jestli nosí kozinkové rukavice nebo kožšinové palčáky. Několika hbitými pohyby strhl pečlivě pracované detaily busty. Tváře prohnětl, aby byly plnější a dětstější, na objemu přidal i rtům, takže vypadaly, jako by se chystaly promluvit. Zároveň nechával povrch hrubý a neuhlazený. Výsledný dojem byl úžasný. Člověk věděl, že hledí na sochu z hlíny, a zároveň měl před očima živoucí a dýchající stvoření, právě jak Rodin před okamžikem slíbil.

Hliněná Camille nám ožívala před očima, zatímco skutečná Camille ztěžka oddechovala vedle mě. Chytla mě za ruku a společně jsme sledovaly, jak náš *Maître* vytvořil během několika minut mistrovské dílo. Byla pravda, co se o něm povídalo. Je to génius, největší sochař od Michelangelových časů. Po chvíli ustal a ruce si otřel o vestu. Špinavých šedých šmouh si nevšímal. „Teď je řada na vás, *mademoiselle* Claudelová.“

Bezděky jsem si uvědomila, že po příchodu do ateliéru ji oslovil křestním jménem. Teď jí ale vykal a používal příjmení. Tu myšlenku ale okamžitě zatlačila do pozadí zvědavost, jak asi zhodnotí Camillino dílo. Po několika týdnech, které jsme spolu strávily v ateliéru, bylo jasné, že Camille má mnohem víc talentu, než v kolik bych kdy mohla doufat já. Pro něžnou sochu mladé dívky, jejíž nevinnost dokázala Camille objevit a dokonale zachytit i přes modelčiny neomalené způsoby, bude mít Rodin nepochybně jenom slova chvály. Mrzutě jsem čekala na jeho soud. Mé vlastní pokoření bude o to hlubší, oč většího uznání se dostane Camille.

Camille ustoupila stranou, aby Rodin na její práci lépe viděl. Ruce měla sepnuté za zády a obličej napjatý soustředěním. Rodin zkoumal postavu přes obroučky brýlí ze všech úhlů a rukama přejížděl po dívčích bocích jako farmář na

koňském trhu. Pak poodstoupil. Slyšela jsem, jak se Camillin dech zrychlil. Nakonec zavrtěl hlavou, zdvihl hůl a ta s nechutným čvachtavým zvukem projela měkkou hlínou. Uvědomila jsem si, že křičím. Znovu a znovu bodal holí do hlíny, až proměnil křehkou sochu v beztvarou kaši. Prudkost a zuřivost, s jakou to prováděl, mě naprosto ohromily. Stála jsem vyděšená a bez hnutí, ústa zakrytá dlaní, oči doširoka otevřené a čekala jsem, jak Camille zareaguje. Už jsem znala její prudkou povahu a byla jsem si jistá, že něco takového nemůže zůstat bez odezvy. Ale ona se ani nepohnula.

„Máte pravdu, *Maître*, ta noha byla špatně vytvarovaná a celá pozice strnulá a nepřirozená.“ Žasla jsem nad jejím klidným, vyrovnaným tónem. „Děkuji vám.“ Začala zachraňovat, co zbylo. Pohyby stejně rychlými a sebejistými, jako byly Rodinovy, zahlazovala surové rány v hlíně. Rodin ji sledoval a ani na okamžik nespustil oči z jejích rukou. Spolu s ním jsem přihlížela, jak hlína opět nabývá tvaru a mění se v mladou dychtící dívku. Záda měla prohnutá do oblouku jako kočka a v napjatých pažích naléhavost. Touha v ní pulzovala tak, že to diváka až nutilo, aby se odvrátil a ušetřil ji hanby. Ani jeden z nás se neotočil, když se Marie-Thérèse objevila, aby nám oznámila, že odchází.

„Pořádně si rozmyslím, jestli se do tohotohle blázince ještě vrátím,“ prohlásila. „Zničit tak krásnou sochu! Seděla jsem modelem celý hodiny, až jsem si obolavěla zadnici. A k čemu to? K ničemu! Všichni jste šílenci!“ Pak se za ní zabouchly dveře.

Okna měděně zářila v zapadajícím slunci, když Rodin položil dlaň na Camillinu ruku. „Dost, to stačí. Teď je dokonala. Nikdy nepracujte víc, než je třeba. Vždycky nechte nějaký život hlíně.“

Nasadil si klobouk a odešel.

V tichu, které se po jeho odchodu v ateliéru rozhostilo, jsme na sebe beze slova zíraly. Pak jsme se rozesmály, popadly se za ruce a zatočily se v kole.

„Rodin řekl, že mám talent!“

Camille se zasmála a odhrnula mi z očí pramen vlasů. „Samozřejmě že máš talent, Jessie Lipscombová z Peterborough. Myslíš, že bych pracovala v ateliéru s nějakým packalem? Pojd', oslavíme to.“

S úlevným povzdechem se svezla na jednu z chatrných židlí, které jsme rozestavěly okolo staré bedny od čaje přikryté hedvábným šálem. Přinesla jsem konvici s kávou a láhev brandy, kterou Camille ukradla matce z kuchyně. Usrkávaly jsme kávu s brandy, Camille vytáhla z kapsy stříbrné pouzdro a zapálila pro každou z nás tureckou cigaretu. Kouření mi zpočátku nechutnalo, ale brzy jsem mu po Camillině vzoru přišla na chuť.

Mhouřila na mě oči přes proužek dýmu. „Je to skvělé,“ vydechla.

Paty si opřela o bednu a ruce protáhla nad hlavou. Slyšela jsem, jak jí luplo v zádech. Sama jsem cítila v těle známou únavu sochařů. Často jsme trávily v ateliéru bez přestávky dvanáct hodin, přenášely balíky hlíny, míchaly sádku a pracovaly na žebříku, to vše v nepohodlných pracovních pláštích, pod nimiž jsme byly stažené v korzetech a uvězněné v dlouhých sukních s honzíkem. Pohlédla jsem na šedozeleň šaty, které jsem si s takovou péčí vybrala v Londýně, a nervózně jsem ometla prach ze sukně.

Camille, vedle jejíchž poctivě ušitých, leč obyčejných námořnicky modrých šatů s bílým límečkem a manžetami jsem si vždycky připadala příliš vymóděná, ukázala na umaзанý lem. „Ta tvá krásná sukně je celá špinavá.“

V tu chvíli jsem měla dost toho cítit se svázaná jako husa u řezníka. Tady mě nikdo nezná a můžu si dělat přesně to, co chci, aniž bych se musela bát, že způsobím skandál nebo rozčílím rodiče. Můžu jít do kavárny bez gardedámy, pracovat podle chuti ve vlastním ateliéru s nahou modelkou a studovat u nejpokrokovějšího sochaře své doby. Legros měl pravdu. V Paříži můžu být svobodná. Vstala jsem, shodila pracovní plášť a začala si rozepínat kabátek upnutý až ke krku. Camille mi pomáhala a smála se, když jsme bojovaly se spoustou malých knoflíčků. Když mi kabátek stahovala z paží, cítila jsem na šíji její dech. Rozepnula jsem si sukni a nechala ji sklouznout na podlahu. Se založenýma rukama jsem stála otočená čelem ke Camille a čekala. Ta pokrčila rameny a během několika minut jsme byly obě jen ve spodničkách. Postavily jsme se k oknu a koukaly se na hejno špačků, které kroužilo po fialovém nebi.

Když byl čas jít domů, zamkly jsme dveře a sešly ze scho-

dů. Většina oken ateliérů na rue Notre-Dame-des-Champs byla otevřená, aby malíři a sochaři využili poslední zbytky světla, a v teplém vzduchu se ozývalo bušení sochařských nástrojů. Camille na nerovné dlažbě lehce kulhala a občas klopýtla. Beze slova jsem vklouzla rukou pod její paži a ona se o mě opřela.

„Víš, Jessie, najít novou přítelkyni je jako zamilovat se.“

„Ano,“ přisvědčila jsem, „je to úplně, jako když se člověk zamiluje.“

KAPITOLA 3

SANATORIUM V MONTDEVERGUES

Září 1929

Místností se rozlévalo mléčné světlo, ve kterém Camille na okamžik vypadala jako před čtyřiceti lety. Svírala moje ruce ve svých, jako by mě nechtěla už nikdy pustit.

„Jak se to mohlo stát? Jak to, že jsem nepoznala svou Jessie?“

„Je to všechno tak dávno.“

„Celý jeden život. Byl to úplně jiný svět,“ pronesla se smutkem, nad kterým se mi sevřelo srdce. „Jákmile jsem tě uviděla poprvé, věděla jsem, že se staneme přítelkyněmi. Když jsi vkročila do ateliéru, byla jsi tak krásná a hrdá. A oblečená podle poslední módy. Vzpomínáš si na ten směšný klobouk s vycpaným ptákem?“

„Myslíš můj *merle bronze*? Ne aby ses mu posmívala!“ Jak jsem ho milovala! Tehdy se klobouky zdobily vycpanými ptáčky a na mém seděl kos s jantarově žlutýma očima a černomodrým peřím. Dnešní klobouky jsou elegantní a úpravné, ale já přesto občas zatoužím po výstřelcích osmdesátých let devatenáctého století. Pokusila jsem se nevnímat ošumělou a pomačkanou černou hučku, která seděla Camille na hlavě. Bývala tak krásná, když měla černé vlnité vlasy hladce sčesané pod obyčejný slamák. V tmavomodrých očích se jí teď zatřpytily střípky někdejšího bystrého ducha. Jak osvěžující bylo slyšet zase její hrdelní smích! Čím déle jsme spolu byly, tím víc se stávala mou starou Camille. Jako by jí naše přátelství a vzpomínky na mládí v Paříži dodávaly sílu. Toužila jsem ten okamžik prodloužit a smála se spolu s ní.

„Brzy jsem se naučila oblékat jako správný bohém. Tvou zásluhou.“

„A já jsem se zase začala oblékat jako anglická dáma. Vzpomínáš si na ty proužkované šaty? A na klobouk s pštroším pérem? To tys mě přemluvila, abych si ho pořídila.“

„A co ta japonská vyšívaná hedvábná kimona, která jsme si koupily v tom maličkém legračním obchodě? Musel na nás být pohled!“

Camille mě znovu pohládila po tváři, jako by chtěla zahladit stopy, které po sobě zanechal čas. „Ach, má Jessie, vždycky jsi byla tak silná a upřímná. Vůbec ses nezměnila.“

„Kéž by to byla pravda!“ usmála jsem se.

„*Bouf!* Víím, že já jsem se změnila. Vzpomínáš si na tu malou bustu, kterou jsi vymodelovala? Tu, co se k ní Rodin zachoval tak krutě?“ Trhla jsem sebou a Camille se znovu rozesmála. „*Hein*, pořád je ti to líto, vid? Byla jsi vždycky tak ambiciózní!“ Vzdychla a sklouzla pohledem k rukám poznamenaným stářím. „Byly jsme tak mladé. Vůbec jsme si nedokázaly představit, jak jednou zestárneme.“ Hlas se jí zachvěl. Vzala jsem její dlaně do svých a ona ke mně zdvihla modré oči. „Já jsem přišla o všechno. Ale ty, Jessie, ty jsi pořád stejná.“

Mýlila se. Dávno jsem nebyla ženou, která před čtyřmi desítkami let vstoupila do Camillina ateliéru. Jak bych také mohla! Vždyť už jsem oslavila osmašedesáté narozeniny. Nikdo se nedožije takového věku, aniž by utržil od života nějaké rány. Když jsem ale ve dvaadvaceti letech přijela do Paříže, chtěla jsem se stát velkou umělkyní a na ničem jiném mi nezáleželo. Jenže o tuhle ambici jsem byla oloupena a vinu nesla právě Camille. Ucítila jsem, jak ve mně stoupá stará hořkost jako sopečná láva. Stále jsem byla hodně impulzivní, ale během let jsem se přece jen naučila držet starý hněv hluboko v sobě. Nesmím se mu poddat. Rozhodně ne teď, když přede mnou Camille stojí tak slabá a křehká. Nejlepší bude zapomenout na propast, která roztrhla svět našeho pařížského mládí vedví. Tlumený tikot nástěnných hodin mi připomněl, že nemáme času nazbyt. Ráda bych se Camille zeptala na tolik věcí! Ale budu muset postupovat velmi opatrně, aby se znovu nedostala do toho zoufalého stavu, v němž jsem ji viděla před chvílí. Rozhlédla jsem se po ošuntělé místnosti a po ubohém nábytku ko-

lem stěn. Francouzské okno v rohu vedlo do zahrady, kde stála kamenná lavička.

Kývla jsem tím směrem. „Nepůjdeme ven? Je tady trochu dusno.“

Kráčely jsme k lavičce a Camille se o mě opírala. Byla lehoučká, jako by vůbec nic nevážíla. Vítr se zdvihl v novém poryvu a ona se pod beztvarym kabátem zachvěla. Kulhala mnohem víc než dřív. Vzala jsem ji kolem ramen.

„Je ti chladno? Chceš, abychom se vrátily dovnitř?“

„Ne, vůbec ne. Mám ráda vítr.“ Zavřela oči a nastavila tvář slunci. „Pojď, posadíme se a budeme si chvíli povídat.“

Sedly jsme si na lavičku a sledovaly jestřába, který se vznášel vysoko nad zdmi, jež obklopovaly sanatorium. Snad to byl týž, kterého jsem viděla před několika okamžiky. Plachtil s křídly doširoka roztaženými a nejspíš hledal kořist. V jednom okamžiku se prudce spustil dolů, aby se vzápětí objevil znovu s drobným ptáčkem, který se mu třepotal ve spárech. V zanedbané zahradě skučel vítr. Pažemi jsem si objala tělo, abych se před ním trochu ochránila. Věděla jsem, že za vysokými zdmi kolem ústavu klesá vražedně strmý sráz do údolí. Připadalo mi, že jsme s Camille jediné dvě žijící bytosti, které usedly na sám okraj světa.

Camille si položila jednu botu na druhou, otočila obličej k šedé klenbě oblohy, znovu zavřela oči a vychutnávala si mdlé teplo slunečních paprsků.

„Copak se asi stalo s Georgesem?“ řekla po chvíli.

Téměř jsem vykřikla. Na zmínku o Georgesovi jsem nebyla ani trochu připravená. S hrůzou jsem si uvědomila, jak moc na mne jeho jméno působí i po tolika letech. K čertu s ním! Rosa mi tvrdila, že si za čas už ani nedokážu vzpomenout, jak se jmenoval. Jenže já na Georgese nikdy nezapomněla. V první chvíli mě napadlo, že mě Camille chce úmyslně ranit, ale to by nemluvila tak nenuceně. Až pak mi došlo, že nic neví. Neměla jsem možnost jí nic povědět. Když k tomu mezi mnou a Georgesem došlo, bylo už naše přátelství roztržštěné napadrtí.

Přinutila jsem se dýchat normálně a pokusila se o lehký tón. „S Georgesem? Nemám zdání. Bezpochyby je šťastně ženatý a má celý zástup vnoučat.“

Camille potřásla hlavou a zasmála se. „Georges dědečkem? Náš Georges? To ne! Možná že kdybys zůstala...“ Otočila se ke mně. Oči v povadlé tváři měla jasné. „Nikdy se s tvým odchodem nesmířil. Otravoval mě ještě celé měsíce potom, co jsi opustila Paříž. Bloumal ateliérem, rušil mě při práci a pořád se vyptával, jestli by se za tebou neměl vypravit a přivést tě zpátky.“

Popadl mě vztek. I po těch letech dost silný na to, aby mi ublížil. Už jsem se ho nepokoušela zamaskovat.

„Ale nevydal se nikam, že?! Celý Georges. Spousta řečí, a nic z toho.“

Camille pokrčila rameny. „Nechápu, proč se tak zlobíš. Měla jsi přece štěstí. Dokázalas utéct. Jako vždycky jsi udělala to, co jsi sama pokládala za správné. Opustila jsi přátele a vůbec ses neobtěžovala se s nimi rozloučit.“

Kousla jsem se do rtu. Camille přece musí vědět, že to není pravda. Že to ona opustila mě. Ale nedala mi šanci cokoli namítnout a chvatně pokračovala dál: „Jenže já jsem uvízla v pasti. Rodin by mě odejít nenechal. Pronásledoval mě až do dne své smrti.“ Odvrátila pohled od jestřába a upřela ho na mě, jako bych já mohla za její utrpení. „A jeho nohsledi mě nechali pohřbít zaživa na tomhle strašném místě.“

Bez varování zanaříkala a vyskočila. Ruce měla natažené před sebe a dlaněmi hnětla vzduch, jako by z neviditelné hlíny tvořila neviditelný obličej. Vstala jsem a pokusila se ji uklidnit, ale s překvapivou silou mě odstrčila, až jsem zavrávala. S divokým výrazem v očích plivla před sebe na zem.

„*La bande de Rodin!* Už je mi to jasné! Poslali tě sem, abys vyzvěděla má tajemství! Myslíš, že jsem tu jejich hru neprokoukla? Pořád se mě snaží otrávit. I teď, když je mrtvý a pod zemí. Ať jeho duše shnije. Proto nejím jídlo, které se mi v tomhle vězení snaží vnutit. Znáám je! Každé jídlo je otrávené. Proto jím jenom brambory a vejce, která si vařím u sebe v pokoji.“

Tak je to tedy. Camille se mučí hladu, aby Rodina potrestala. Proto to křehké tělo malého ptáčete, řídké vlasy, zapadlé oči a kyselý dech. S mumláním začala chodit dokolečka. Tahala se za šaty a políčkovala se po tvářích.

Bála jsem se, že si ublíží. Pokusila jsem se ji dovést zpátky k lavičce, ale vytrhla se mi.

„Camille, tady se tě přece nesnaží nikdo otrávit. Ošetřovatelka, která mě k tobě přivedla, vypadala velmi laskavě.“

„Nenech se zmást, Jessie, Rodin jim všem platí.“ Stiskla mi ruku a přitáhla mě k sobě. Dech měla zkažený a rty připomínaly dva suché listy, které se třou jeden o druhý.

V hlase jí zazněl kovový tón, tíž, jaký se tam ozval, když před chvílí blouznila. „Ten doktor, ten Charpenel, není ve skutečnosti žádný doktor. Jenom to předstírá. Patří k Rodinovým přísluhovačům. Snaží se mi vnutit hlínu a papír. Ale vím, o co mu jde. Mě neoblažne. Opakuje, že bych měla znovu začít sochařit a malovat. Že by mi to prospělo. Mně?! To Rodinovi, tomu bastardovi, by to prospělo!“ S překvapivou hbitostí vyskočila na lavičku a zahrozila pěstí směrem ke zdem sanatoria. Chytla jsem ji za kabát, držela, aby neupadla, a prosila, ať sleze dolů.

Nevšíkala si mě, rozhodila paže a zakřičela do větru: „Už nikdy nebudu pracovat! Slyšíš mě, Rodine? Víím, žeš navedl toho falešného doktora, aby mě oloupil o mé nápady. Vždycky jsi mi kradl nápady! Od samého začátku. I tehdy, když jsi předstíral, že mě miluješ.“

Cítila jsem, jak podklesává v kolenou. Podepřela jsem ji a pomohla jí zas usednout. Ztěžka se o mě opřela a vzhledla. Oči měla téměř černé. Zdálo se, že mě nevidí, že hledí daleko do naší minulosti.

„Rodin,“ zašeptala. „Byl to velký muž. Ale svou velikost ukradl mně.“ Přimkla se ke mně újeji. „Nikdy, za celý život, neměl jediný vlastní nápad. Všechny byly moje.“ Rozvzlykala se. „A já jsem byla zapomenuta a odklizená sem, na tohle místo plné šilenců. Tak, jak si to vždycky přál.“

Chtěla jsem jí říct, že Rodin je dávno mrtvý. Že už jí nemůže nijak ublížit a že to není jeho vina, že se ocitla v ústavu. Ale bylo by to zbytečné. Její mysl bloudila kdesi daleko, a kdybych se ji pokoušela přivést k rozumu, rozrušilo by ji to ještě víc. Kromě toho, její blouznění v sobě mělo přece jen zrnko pravdy. Rodin si od ní skutečně bral vše, co uznal za vhodné. Dobře jsem věděla, jakou nad ní měl moc. Jakou moc měl nad námi oběma. Koneckonců jsme byly jen dvě mladičké dívky, jeho žáčky, a on velký uznávaný umě-

lec. A nadto muž. Camille nebyla jediná, koho Rodin zradil. I mně slíbil mnohé, ale – podobně jako u Camille – ani mému talentu nebylo dovoleno, aby se plně rozvinul.

Ne, neměla jsem v úmyslu Rodina obhajovat před ubohou, zlomenou Camille. Místo toho jsem jí začala tiše vyprávět o dávno minulých dnech, které jsme spolu trávily v Paříži. O dobách, kdy jsme byly omámené svými možnostmi a věřily, že dokážeme všechno na světě.

KAPITOLA 4

PAŘÍŽ

Červen 1884

Toho večera, kdy jsem se poprvé setkala s Rodinem, jsme se s Camille vracely pařížskými ulicemi domů. Nebe se barvilo z purpurové do černé a lampy se pomalu rozsvěcely. Ve chvíli, kdy otevírala dveře bytu v horním patře činžovního domu, kde bydlela její rodina, jsem jí vyprávěla zážitky ze školy v jižním Kentu.

„Tu chudinku vychovali v klášterní škole a teď před sebou měla poprvé v životě nahý model. Když se ten muž svlékl, zbledla jako stěna a běžela rovnou na záchod. Měla bys slyšet, jak *Maître* Legros láteřil, když se zahanbeně plížila zpátky ke svému stojanu. Naštěstí ji jeptišky nenaučily z francouzštiny víc než *la plume de matante*.“

Camille se zasmála nahlas a beze studu. Smála se jako muž, s ústy otevřenými dokořán a ukazovala bílé zuby a červené dásně. Už jsem věděla, že je ženou velkých emocí a že skromnost a umírněnost jsou jí cizí, ale milovala jsem ji pro její otevřenost. Do té doby jsem nepotkala nikoho jako ona. Zároveň jsem měla možnost poznat, jak bezohledná umí být. Když jsme vešly do bytu, objevila se služebná Eugenie s rozzuřeným výrazem ve tváři. Neomaleně popadla naše kabáty, střelila po Camille nepřátelským pohledem a otočila se na podpatku. Její chování mě šokovalo. Moje matka by takové chování u žádné z našich služebných netolerovala. Ale Camille to vůbec nevyvedlo z míry.

„Ta malá mrcha mi nedokáže odpustit, že jsem jí sebrala pokoj a udělala si z něj ateliér,“ utrousila lakonicky. „Proč tak vyvádí? Postel v rohu kuchyně je určitě stejně pohodlná a je jí tam mnohem tepleji.“ Zavolala za Euge-

nií: „Neškleb se tak, huso pitomá, jen z toho budeš mít vrásky.“

Služebná zmizela v chodbě a Camille mávla rukou. „*N'importe quoi*, ono ji to přejde. Pojdme si dát něco k jídlu. Umírám hlady. Škoda že se otec musí věnovat obchodu na venkově, ale brzy se s ním setkáš. Myslím, že se ti bude líbit, je s ním veliká legrace.“

Vešly jsme do jídelny, kde už služebná nazlobeně pochodovala kolem stolu a nakládala na talíře voňavé porce dušeného masa s omáčkou. Camille se posadila ke stolu a zastrkala si ubrousek za límeček.

„Eugenie, vaříš jako bohyně, i když se vztekáš.“

Dívčiny rty se zvlhnily, jako by se snažila potlačit úsměv, a Camille na mě s plnou pusou mrkla.

„Camille! Co je to za způsoby! Kolikrát ti mám opakovat, že se máš chovat jako mladá dáma, a ne jako spratek z ulice!“ Ve dveřích stála Camillina matka oblečená do pochmurných černých šatů. Vlasy měla stažené do přísného malého drdolu.

„*Mais maman, j'ai un faim de loup!*“ hájila se Camille. „Víš, že jsem po celém dnu v ateliéru vždycky hrozně hladová. Vážně, jako vlk. Nezlob se.“ Šla k matce, položila jí ruce kolem strnulé šíje a políbila ji na tváře. Na rozdíl od mé zlaté maminky jí paní Claudelová objetí neoplatila a odstrčila ji. Camille odstoupila a mrzutě se posadila zpátky. Bylo vidět, že ji matčina reakce mrzí. Zdálo se, že matka je jediný člověk, který dokáže Camille svým chladem ranit. Pod stolem jsem stiskla Camillinu ruku a usmála se na její máti

„Promiňte, *madame* Claudelová,“ začala jsem, „je to má chyba. Jídlo bylo tak lákavé, že jsem se neudržela. Camille udělala jenom to, co já. Na vaše večere se mi vždycky sbíhají sliny. Myslíte, že byste mi mohla dát recept pro maminku?“

Ledová královna se maličko začervenala. Zřejmě začínala tát. *Madame* Claudelová byla příkladem dokonalé paní domácnosti, *une bonne femme*, jak říkají Francouzi. Pochvala byl nejjistější způsob, jak si ji získat. Sepjala jsem ruce a nestydatě jí lichotila, abych odvedla pozornost od Camille.

„Jsem tak vděčná za vaši pohostinnost. Už od mého příjezdu do Paříže se ke mně chováte tak mile.“

„Mé drahé dítě, jste u nás velmi vítaná.“ Pak se opět ob-

rátla ke Camille a ostrým tónem jí vyčínila: „Měla by sis vzít z Jessie příklad. Ta ví, jak se má správně chovat.“ Po klepala dceru po ruce a za skřípotu korzetu a s mocným povzdechem se posadila, jako by jí na ramenou spočívala veškerá tíha světa. Byla mučednicí a zároveň tyranem. Neustále naříkala nad svým údělem a nad tím, že se musí sama starat o tři děti, zatímco manžel žije na venkově. Bydlet s ní pod jednou střechou mě naučilo vážit si mé jemné milující maminky. Její peskování a to, jak Camille ustavičně napomínala, mělo jediný důsledek, totiž že jsem byla ke své přítelkyni ještě loajálnější.

Do jídelny vešel Camillin bratr Paul, jako vždy s nosem zabořeným do knihy. Byl to vysoký hubený chlapec, stejně ostýchavý a neohrabaný, jako byla Camille otevřená a přátelská. Svým vlastním vážným způsobem byl však právě tak vášnivý jako jeho starší sestra.

„Dobrý večer, Paule,“ pozdravila jsem ho. Zrudl a kniha mu vypadla z ruky.

„Ah, um, g-g-g...“

„Tohle by ti mělo lichotit, Jessie,“ zasmála se Camille. „Takhle se totiž náš malý Paul zakoktává, jenom když mluví s krásnou dívkou.“

Paul zrudl až po kořínky vlasů a pod stolem Camille kopnul. Abych odvedla pozornost, zvedla jsem knihu, kterou upustil, a než jsem mu ji podala, mrkla jsem se na přebal.

„Čtete Verlaina? Ten je na mě moc těžký.“

V Paulově výrazu se objevila dychtivost a předchozí stud byl tentam. „Nesmíte to vzdávat! Mnohem důležitější než význam je zvuk a hudba slov. A určitě musíte zkusit i Mallarmého a Rimbauda.“

„*Les poètes maudits*,“ poznamenala jsem. Verlaina jsem milovala, byl pro mě symbolem skandální mladé generace prokletých básníků.

„Takže jste je četla?“ vyhrkl překvapeně.

Camille mu vytrhla knížku z ruky a začala jí listovat. „Nepodceňuj Jessie, bratříčku. V krvi má oheň stejně jako ty a já.“ Pak mu knihu poslala po desce stolu se zašeptáním: „Ať tě *maman* s touhle knížkou radši nenachytá.“

Oba se kradmo koukli po matce, která právě mluvila se služkou.